

Annotatie voor gesprek met Scherpenzeel

Aan	<i>Gedeputeerden die gesprek gaan voeren</i>
Van	
Tel.nr.	9815, 8632
Datum	
Aanleiding gesprek	<p><i>Korte omschrijving (max. 3 zinnen) van de aanleiding van het gesprek. Waarom zijn we bij deze gemeente?</i></p> <p>Wij maken ons zorgen over de bestuurskracht en kwetsbaarheid van Scherpenzeel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integriteitsonderzoek: wantrouwen in raad (vooral vanuit Gemeentebelangen Scherpenzeel geuit) naar elkaar toe. • Kwetsbaarheid van de ambtelijke organisatie (economie, regionale samenwerking (vb 10 fte vacatures op 60fte), gemeentesecretarisswisselingen)
Doel gesprek	<p><i>Met welk concreet resultaat moeten GS-leden het gemeentehuis verlaten? Wat is het probleem en wat zien we als oplossing? Bestuurskracht/samenwerkingskracht?</i></p> <p>Doel: bespreken van onze zorgen en delen van beelden.</p> <p>Resultaat: een aanbod om gezamenlijke opdracht voor een Toekomst Visie en (tegelijk of volgtijdelijk) regionale positiebepaling (ten behoeve van politieke commitment):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij denken dat de visie en positiebepaling open moet staan voor alle opties, dus niet alleen gericht op zelfstandigheid. Wat denkt het college zelf?
Strategie gesprek	<p><i>Nadere uitwerking van doel gesprek. Hoe komen we tot dit doel? Wat gaat helpen om de gemeenten te laten werken aan bestuurskrachtversterking? Hoe kunnen we de gemeente bijstaan/faciliteren? Hebben we een aanbod? Zo ja, Wat is ons aanbod? Welke vragen hebben we?</i></p> <p>De waarnemend burgemeester en gemeentesecretaris zien dat er iets moet gebeuren, waarbij de vragen duidelijk op tafel liggen, al in gebracht door de waarnemend burgemeester:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke (economische) ontwikkeling wordt nagestreefd voor de gemeente? • Is het gewenst dat Scherpenzeel zelfstandig blijft of niet? • Wat moet er vervolgens gebeuren om de haalbaarheid van keuzes te onderbouwen? • Wat betekenen keuzes voor de gemeentelijke organisatie? • Wie is een logische samenwerkingspartner? <p>Onze zorgen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kwetsbaarheid ambtelijke organisatie • Duurzame toekomstbestendigheid (wat komt er allemaal op je af, wat zijn de ambities en kun je die aan?) <p>Er zijn 2 manieren om het gesprek met Scherpenzeel te voeren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wij zien maar 1 oplossing en dat is herindeling en ze kunnen nu alleen nog kiezen met wie. - We zien dat ze zoekend zijn naar de toekomst van Scherpenzeel en de regionale positie. Ze gaan zelf aan de slag met de toekomst van Scherpenzeel en de regionale positiebepaling. De motivatie is nu intrinsiek en positief-

	<p>opbouwend. We kunnen vanuit de verbinding en samenwerking de vragen stellen die gesteld moeten worden en meedenken in oplossingen.</p> <p>Mijn advies zou zijn de laatste strategie voor nu te hanteren. Mocht er bij de dialoog in de gemeenteraad (verwachting eind september, begin oktober) geen toekomst gerichte en duurzame stappen gezet worden, kunnen we altijd het proces gebruiken voor de 1ste strategie: we zien geen zelfreflectie en geen stappen vooruit: nu komen wij met de oplossing.</p> <p>Inzet voor duo-gesprek met het nieuwe college: Delen van zorgen en beeld wat wij van Scherpenzeel hebben en wat we verwachten (toekomstgericht, wederkerige samenwerking, basis op orde). Daarom willen we een bestuurskrachtttraject met daarin nadrukkelijk de zelfstandigheid van Scherpenzeel onder de loep. We leggen het college de keuze voor: <ul style="list-style-type: none"> • Of zelf aan de slag (wij helpen graag mee) • Of samen opdracht verlenen en samen onderzoek doen Hoe gaan we dit (samen) met de raad bespreken: college samen met de raad aan de slag, of wij in gesprek met de raad? Mocht het college, de raad afwijzend staan tov een bestuurskrachtttraject: dan doen wij het voor ze....</p>
Bijlage	<p><i>Feitelijke analyse (zie hieronder)</i> <i>Subsidies gemeente Scherpenzeel vanaf 2013</i></p>

BIJLAGE

Voor ons beeld van gemeenten baseren we ons op feitelijke informatie. In onderstaande bijlage treft u de bevindingen aan die wij gebruikt hebben voor onze analyse. We hebben geput uit onder ander de adviescommissie-De Graaf, andere bestuurskrachtonderzoeken, Kracht van Oost, Netwerkanalyse van Tordoir, gemeentebezoeken van CdK en Jan Markink, nieuws uit (regionale) media en de gesprekken met onze collega-programma's.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Bestuur & Organisatie	4	
Organisatie	4	
Bestuur	6	
Integriteitsonderzoek	7	
Coalitieakkoord 2018-2022	7	
Financiën	8	
Hoofdstuk 2 Samenwerkingskracht	9	
Scherpenzeel	9	
Barneveld	9	
Regio FoodValley	9	
Permar	10	
Brief terugblik Ronde Markink	10	
Succesfactoren samenwerking	10	
Hoofdstuk 3 Opgavegerichtheid	12	
Kracht van Oost-Nederland	12	
Beeld vanuit onze opgaven/programma's	12	
Netwerkanalyse Tordoir		12

Eerdere bezoeken van GS aan de gemeente:
21 januari 2016 Gemeentebezoek CdK
8 augustus 2016 Ronde Jan Markink

Hoofdstuk 1 Bestuur & Organisatie

ORGANISATIE

Onze zorgen over de organisatie hebben zowel betrekking op de (kwaliteit van) de gemeentelijke organisatie als op het gemeentebestuur. Zo startte in een periode van anderhalf jaar de 3e gemeentesecretaris (twee interimers, nadat de vaste gemeentesecretaris was vertrokken) en de ambtelijke organisatie (60 fte) kampte met 10 fte vacatures.

Daarnaast liep een integriteitsonderzoek naar 2 gemeenteraadsleden en lijkt er sprake te zijn van een slechte sfeer in het college (nieuwe college biedt misschien kansen om opnieuw te beginnen) en de raad.

Commissie De Graaf (mei 2015)

- Scherpenzeel heeft een slanke ambtelijke organisatie die snel, met een grote betrokkenheid veel voor elkaar weet te krijgen. Improvisatie en de korte lijnen zijn typerend voor hun handelwijze.
- College en raad zijn content met het geleverde werk en de mentaliteit van de organisatie. De bestuursondersteuning aan het college is adequaat.
- De ambtelijke organisatie is er één van 'hands on'. Dit heeft soms de keerzijde dat er te weinig aandacht is voor strategie.
- De organisatie is zich ervan bewust dat er in de nabije toekomst, met bijvoorbeeld de inwerkingtreding van de 3D's, behoefte is aan de moderne, flexibele ambtenaar. Hieraan wordt binnen de organisatie gewerkt.
- Het ziekteverzuim in de ambtelijke organisatie – dat kan wijzen op een discrepantie tussen bestuurlijke ambitieniveau en ambtelijke capaciteit – is met 3,9 % verhoudingsgewijs laag.
- Het ambtelijk apparaat kent eenpersoonsfuncties. De kwetsbaarheden die dat oplevert, worden opgevangen door de tijdelijke inhuur van ambtenaren uit andere gemeenten of externe inhuur. Het is de vraag of deze oplossingen nog volstaan met het oog op de nieuwe taken en maatschappelijke opgaven waarvoor de gemeente zich gesteld ziet.
- De decentralisaties in het sociale domein vragen om nieuwe competenties van ambtenaren op het gebied van inkoop- en alliantiemanagement. De gemeente loopt het risico dat niet tijdig de juiste competenties aanwezig zijn gezien de snelheid waarmee de gemeente zich op de nieuwe taken moet voorbereiden.

Kadernota 2017-2020 Scherpenzeel op weg naar balans

Investeren in de organisatie

Om een toekomstbestendige gemeente te zijn, zal je moeten investeren in de organisatie en met name in de mensen. De omgeving is onderhevig aan constante verandering. We werken vaker op afstand en in verschillende samenstelling. Inwoners worden steeds mondiger en willen ook steeds vaker meedenken over de inrichting en voorzieningen van hun leefomgeving. Daarnaast vraagt men ook om snelheid van handelen en wil men af van eindeloos durende processen. Ook wordt er steeds meer digitaal gewerkt door medewerkers en verwachten inwoners dat er meer vanuit huis aangevraagd kan worden. Dit vergt iets van de ICT mogelijkheden. Medewerkers moeten de mogelijkheid hebben om overal te kunnen werken. Ook papierloos werken vraagt om een goed werkend systeem. De centrale overheid hevelt steeds vaker taken over naar de gemeenten. Hierdoor neemt de werkdruk, in met name kleinere gemeenten, behoorlijk toe. Door deze nieuwe taken wordt er ook van de medewerker gevraagd extra opleidingen te volgen. Dit vergt veel extra tijd en energie. In tegenstelling tot grotere gemeenten heeft een kleinere gemeente als Scherpenzeel veel generalisten in dienst. Dit komt door de veelheid van verschillende taken die een gemeente heeft. Verder is het zo dat een groot aantal taken niet fulltime de aandacht behoeft. Hierdoor worden verschillende taken bij een medewerker gezet. In grotere gemeenten zijn dit aparte functies. Vaak is er op deze vakgebieden ook geen vervanger. Hierdoor ontstaat een enorme kwetsbaarheid omdat bij uitval door verlof of ziekte van de medewerker, taken blijven liggen. Een voorbeeld hiervan is de bode die ook nog AOV'er is. Deze twee functies hebben niets met elkaar van doen maar moeten wel worden uitgevoerd.

De veelheid van taken zorgt er tevens voor dat men niet de verdiepingsslag kan realiseren die men nodig heeft om de taak goed uit te voeren. In geval van specifieke vragen is het dan nodig een specialist te raadplegen. Denk hierbij aan Flora en Fauna. Vragen op dit terrein komen zo zelden voor, dat het niet nodig is een dure fte aan te stellen. "

Het college stelt voor de OZB te verhogen met 15% ten behoeve van een sluitende begroting in 2020.

Verhoging OZB

Het college stelt naast de gebruikelijke indexering (nu 1%, zie hierboven) een extra verhoging van de ozb voor van 15%. De totale ozb-stijging bedraagt daardoor 16%. In deze kadernota staat namelijk een aantal forse kostenstijgingen die niet op een andere manier zijn op te vangen. Samengevat zijn dit:

- Niet meer toe te rekenen rentekosten aan riolering / rioolheffing
- Niet meer toe te rekenen rentekosten aan grondexploitaties
- Investering in een stabiele, goed toegeruste ambtelijke organisatie

Het eerste onderdeel leidt tot een verlaging van de rioolheffing. De woonlasten kunnen gemiddeld genomen gelijk blijven door deze verlaging te verschuiven naar de ozb. Dit zorgt voor een stijging van ongeveer 9%. De rest van de stijging is ter dekking van de overige genoemde punten, waarmee in 2020 een sluitende begroting wordt bereikt. In de paragraaf lokale heffingen worden de effecten op de lokale heffingen verder toegelicht.

Kadernota 2018-2021 Scherpenzeel in balans

"Afgelopen jaren heeft het college hard gewerkt om het karakter van Scherpenzeel te behouden, ook in tijden van financiële krapte. Scherpenzeel is kleinschalig, groen en sociaal, met een goed voorzieningenniveau. Vorig jaar hebben we de Kadernota 2017-2020 het onderschrift "Scherpenzeel op weg naar balans" meegegeven. We zijn blij dat we kunnen constateren dat het evenwicht is gevonden en behouden.

Er is meer discipline gebracht in het doen van uitgaven, gekoppeld aan een nieuwe financiële verordening, budgethoudersregeling en beleidsregels voor mandaat. De huidige begroting kent op basis van de huidige situatie een veel grotere stabiliteit. Daarom geven we deze Kadernota 2018-2021 het motto: "Scherpenzeel in balans". Hiermee is een goede uitgangspositie bereikt voor een volgende coalitieperiode."

Het college heeft onderzoek laten verrichten naar een toekomstbestendige organisatie. De hoofdvraag was: "Hoe kan de gemeentelijke organisatie van Scherpenzeel in de komende acht jaar op een zelfstandige, solide en toekomstbestendige manier functioneren, rekening houdend met technologische ontwikkelingen en aansluitend op de veranderende samenleving?"

Het onderzoeksrapport heeft geleid tot het benoemen van tien concrete knelpunten, waarover het college vervolgens een standpunt heeft ingenomen. Deze knelpunten met de voorstelde oplossingsrichting luiden:

(de oplossingsrichtingen hebben we hier weggelaten, is lange lijst)

1. Informatievoorziening: Veel ontwikkelingen rond ICT, dienstverlening en digitalisering
2. Informatieveiligheid en privacy: Wetgeving m.b.t. persoonsgegevens, Digid, Suwinet, datalekken etc.
3. Opzet en beheer basisregistraties: Kwaliteit van brongegevens, bijhouding en koppelingen
4. Transformatieproces decentralisaties: Voldoende ruimte voor beleids- en ondersteunende processen
5. Kwetsbaarheid personeel: Veel 'eenpitters', stilstand bij vacatures en ziekte. Samenwerking leidt tot keuzes rond autonomie.
6. Hoge omloopsnelheid van wetgeving: Veel wetgeving voor gemeenten met korte implementatietijd
7. Ontwikkeling naar nieuwe overheid: Burgerparticipatie, HRM-beleid
8. Beperkt strategisch kader: Beperkt tijd en expertise voor complexe dossiers
9. Bestuurlijke ambities: Geen mensen en middelen beschikbaar voor uitvoering
10. Financiële ruimte: Krappe begroting, hoge kans op tegenvallers

BESTUUR

Gemeenteraad	2014	2018
GemeenteBelangen Scherpenzeel	3	5
SGP	3	3
CDA	3	2
CU	2	2
Democratisch Scherpenzeel / PRO Scherpenzeel	1	1
VVD	1	0

Afgelopen periode bestond de coalitie uit SGP, CDA en CU. GemeenteBelangen Scherpenzeel zat afgelopen periode niet in het college, nu ze de grootste partij zijn geworden is die aan zet. Democratisch Scherpenzeel is verder gegaan onder de naam PRO Scherpenzeel.

Coalitie

GemeenteBelangen Scherpenzeel, de ChristenUnie en PRO Scherpenzeel hebben respectievelijk [REDACTED], [REDACTED] en [REDACTED] voorgedragen als kandidaat-wethouders. [REDACTED] kan, vanwege een niet uit te stellen medische ingreep, nog niet aan de slag en wordt zolang vervangen door [REDACTED]. De wethouders worden tijdens een extra raadsvergadering op 17 mei beëdigd.

Coalitieakkoord

Citaat uit AD:

"Het nieuwe college wil o.a. meer goedkope woningen in het dorp realiseren, het centrum sfeervoller maken met behoud van het aantal parkeerplaatsen en de aanleg van snel internet stimuleren. Ook heeft het college de ambitie Scherpenzeel in 2050 energieneutraal te laten zijn."

Zelfstandigheid

De gemeente Scherpenzeel is en blijft een zelfstandige gemeente. We vinden het belangrijk met elkaar te bepalen hoe wij onze toekomst zien. We stellen daarom samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers een *Toekomstvisie Scherpenzeel* op.

Samenwerking

De gemeente Scherpenzeel voert veel taken op een uitstekende manier uit. Willen we zelfstandig blijven, dan moeten we (vanwege de toename van het aantal taken) blijven investeren in bestuurlijke en ambtelijke samenwerking. Om hierin keuzes te vergemakkelijken, bepalen we in 2018 met welke overheden en andere partners we deze samenwerking vormgeven.

Burgemeester

Op 23 maart 2018 werd bekend dat Burgemeester Ben Visser vertrekt uit Scherpenzeel. Hij was sinds 2013 burgemeester. In oktober 2017 moest hij zijn werk neerleggen wegens ziekte. Hij heeft eind april afscheid genomen. Citaat uit de Scherpenzeelsekrant: "Een burgemeester in Scherpenzeel moet goed kunnen incasseren, dat was niet oneindig. Aftreden is dan ook niet leuk, maar soms wel beter."

De waarnemend burgemeester Corry van Rhee - Oud Ammersveld heeft haar waarnemingen op papier gezet en gedeeld met Clemens Cornielje en de raad van Scherpenzeel. Corry van Rhee blijft iig tot augustus.

Slotlinea uit het vertrouwelijke document van de waarnemend burgemeester:

Voor de toekomst van Scherpenzeel moeten cruciale keuzes worden gemaakt: (het aangekondigde vertrek van burgemeester Ben Visser heeft hier overigens niets mee te maken)

- *Welke (economische) ontwikkeling wordt nagestreefd voor de gemeente?*
- *Is het gewenst dat Scherpenzeel zelfstandig blijft of niet?*
- *Wat moet er vervolgens gebeuren om de haalbaarheid van keuzes te onderbouwen?*
- *Wat betekenen keuzes voor de gemeentelijke organisatie?*
- *Wie is een logische samenwerkingspartner?*

Duidelijkheid in deze keuzes is nodig om focus aan te kunnen brengen voor de richting van de ontwikkeling van de gemeente.

Wat die ontwikkeling ook is, er is een sterke en krachtige organisatie nodig om daar vorm aan te geven. In die sterke, krachtige organisatie moet nu al geïnvesteerd worden, ongeacht de keuzes over zelfstandigheid, samenwerking of herindeling.

De huidige gemeentesecretaris is in staat om het proces van organisatieontwikkeling te leiden, maar heeft daarvoor wel de eenduidige, consistente steun van een collegiaal besturend college en duidelijke kaderstelling van de gemeenteraad voor nodig.

Commissie De Graaf

- De gemeenteraad zit kort op het college. Bovendien schuwt de raad een stevig debat onderling en met het college niet. De oppositie geeft veel tegendruk. Buiten de formele vergaderingen is er een familiale cultuur.
- De reflectie op de eigen rol is verschillend, vooral in het licht van de eisen die nieuwe taken hieraan gaan stellen. Sommigen verwachten dat de gemeente goed is opgewassen tegen de eisen die in de toekomst aan de gemeente worden gesteld. Anderen vinden dat er meer nodig is. De gemeenteraad heeft in dit opzicht duidelijk meerdere gezichten

ONDERZOEK INTEGRITEIT CAPRA

In september kreeg de gemeenteraad een voorstel om grondexploitatie vast te stellen op basis van verkoop van de grond aan een groep particulieren, verenigd in een CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap). Bij aanvang van de gemeenteraad verraste CDA-factievoorzitter Johan Slappendel de raad met de mededeling dat zowel hij als zijn fractiegenoot Jan van Kampen direct belanghebbende zijn, ze wilden wel meestemmen over het voorstel. Vooral de fractie van GemeenteBelangen Scherpenzeel had er moeite mee. Burgemeester Ben Visser stelde voor om de besluitvorming door te schuiven naar een volgende vergadering. Hiervoor kreeg hij de handen niet op elkaar. Wel kon hij de CDA-ers overhalen om niet mee te stemmen over het voorstel.

Mede op verzoek van de fractie van GemeenteBelangen Scherpenzeel heeft burgemeester Visser bureau Capra onderzoek laten doen naar mogelijke integriteitsschendingen.

Integriteitsrapport:

Kortom: iedereen dacht dat iedereen het wel wist respectievelijk (in het geval van de burgemeester) dat hij zelf voldoende op de hoogte was, en niemand vergewiste zich daarvan. Dat was één van de redenen dat de indruk kon ontstaan dat er van alles heimelijk gebeurde en er sprake was van oneigenlijk handelen. Het verdient aanbeveling de les die hierin gelegen is ter harte te nemen.

De andere reden is het wantrouwen dat blijkt het verhandelde in de raadsvergadering, de door mij gevoerde gesprekken en de mij overgelegde stukken bij bepaalde betrokkenen bij deze kwestie (de fractie van Gemeentebelangen Scherpenzeel en sommige bestuurders) bestaat ten opzichte van andere betrokkenen. Daarover kan ik alleen maar opmerken dat zulk wantrouwen geen grondhouding is die bevorderlijk is voor (de onderlinge verhoudingen in het) openbaar bestuur. Er had in de raadsvergadering ook rustig gevraagd kunnen worden wat er aan de hand was, in plaats van dat diverse spelers onmiddellijk in toorn ontstaken en hun oordeel klaar hadden. Aanneming van het voorstel van de burgemeester om de grondexploitatie in een volgende vergadering te behandelen had mijn onderzoek misschien kunnen voorkomen.

Coalitieakkoord 2018-2022

FINANCIËN

De financiën van Scherpenzeel zijn wel op orde, maar de gemeente heeft daarvoor een grote inspanning moeten leveren om de begroting sluitend te krijgen door de OZB sterk te moeten verhogen in 2016.

Commissie De Graaf:

- De financiële positie van de gemeente is sterk. De gemeente heeft steeds een sluitende begroting en een goede reservepositie. Bij bezuinigingsrondes konden politiek gevoelige bezuinigingen op sociaal-culturele voorzieningen grotendeels achterwege blijven.

Actuele stand:

Alle jaren een structureel sluitende begroting. Sterk eigen vermogen.

In begroting 2017 heeft de gemeente de OZB met 16 procent verhoogd.

Brief oordeel financieel toezicht 2018, zie zaaknummer 2017-000647.

Brief oordeel IBT 2017, zie zaaknummer 2017-013484

Hoofdstuk 2 Samenwerkingskracht

SCHERPENZEEL

Commissie De Graaf:

- Scherpenzeel wil zelfstandig blijven, nu en in de toekomst. Een enkeling denkt er anders over.
- De destijds beoogde samenwerking met Renswoude en Woudenberg was 'onnatuurlijk', omdat Scherpenzeel een Gelderse gemeente is en een Gelderse cultuur heeft. Scherpenzeel vindt bovendien dat een fusie van deze drie gemeenten nog een te kleine maat zou opleveren.
- De samenwerking met de gemeente Barneveld is goed. Scherpenzeel ziet zich zelf binnen deze samenwerking als kleine, maar krachtige samenwerkingspartner.
- Ook de samenwerking in de Food Valley ervaart Scherpenzeel als plezierig. De centrumgemeente Ede stelt zich coöperatief op en de samenwerking is 'inhoud gestuurd'. Er zit nog veel potentie in de Food Valley samenwerking. Speerpunten zijn: (1) innovatie, (2) mobiliteit, bereikbaarheid en ontsluiting van de regio en (3) werkgelegenheid en lokale economie. Scherpenzeel lift mee op de innovatie en marketing van de Food Valley. Binnen de samenwerking is het geven en nemen. Een voorbeeld hiervan is de Rijnbrug waaraan alle gemeenten naar rato van inwoneraantal aan hebben bijgedragen, terwijl de ene gemeente een groter belang heeft dan de andere. Voor Scherpenzeel is er een indirect belang (namelijk bereikbaarheid) voor de inwoners en de ondernemers.
- Scherpenzeel is trots en zelfbewust en hecht daarom sterk aan het behoud van zelfstandigheid. Tegelijkertijd wordt een sterkere behoefte aan intergemeentelijke samenwerking geconstateerd. Het verzwaren van de regionale samenwerking met beleidsrijke taken staat op gespannen voet met het behoud van lokale zeggenschap. Een deel van de gemeenteraad denkt hierover anders.
- De gemeenteraad ziet de eigen successen binnen de regionale samenwerking in Food Valley-verband, zoals bijvoorbeeld het aanpassen van de regionale plannen waardoor het nu mogelijk is om ook de zorgaanbieders te kunnen aantrekken waarmee nu al relaties bestaan.
- De Adviescommissie constateert dat er veel goed loopt in de gemeente en daarom de noodzaak van verandering en strategische visievorming niet worden gevoeld. Voor toekomstige nieuwe maatschappelijke opgaven zal de gemeente zich strategisch moeten versterken, solitair en binnen de regionale samenwerking.

BARNEVELD

Na het niet doorgaan van de fusie met Renswoude en Woudenberg heeft Scherpenzeel zijn oriëntatie verlegd naar Barneveld en Veenendaal.

Met Barneveld werkte Scherpenzeel al veel samen, maar nadat deze had aangegeven verder te willen gaan dan samenwerken, heeft Scherpenzeel een deel van de samenwerking gericht op Veenendaal.

Scherpenzeel is bang haar (politieke) identiteit te verliezen bij (ambtelijk of bestuurlijk) samengaan met de grote gemeente Barneveld. Het is echter nu al de vraag in hoeverre Scherpenzeel nog zelfstandig is in de afhankelijke positie ten opzichte van Barneveld of Veenendaal.

Barneveld is graag bereid met Scherpenzeel samen te werken. Barneveld wil wel graag toewerken naar een structurele oplossing. Barneveld geeft aan dat Scherpenzeel welkom is en goed bij de gemeente past.

REGIO FOODVALLEY

Commissie De Graaf:

Regio FoodValley functioneert goed op het strategische niveau. De regio richt zich op economie, werkgelegenheid, ruimte, mobiliteit en wonen. FoodValley heeft een sterke profilering, gericht op voedselproductie en kennis. De gemeenten in de Regio FoodValley hebben een duidelijk en onderscheidend profiel. De Wageningen UR is een belangrijke troef, maar ook de (pluim)veehouderij van Barneveld, de voedselproductie in Nijkerk en de ICT-gerelateerde bedrijvigheid in Veenendaal dragen bij aan de identiteit van de regio. De complementariteit van de gemeenten bevordert de samenwerking. Dit gunstige beeld betekent niet dat berusting geoorloofd is; immers het behoud van het profiel is voor blijvende naamsbekendheid noodzakelijk. Op een ranglijst van economisch krachtige regio's staat de Regio FoodValley op een 16e plaats. FoodValley kan zich nog niet meten met de andere technologieregio in Nederland: Eindhoven, de koploper van de ranglijst met economische prestaties.

Momenteel vragen de drie decentralisaties in het sociaal domein veel aandacht van de gemeenten. Ook moeten alle Nederlandse gemeenten zien om te gaan met bezuinigingsdoelstellingen en de veranderende verhoudingen tussen lokaal bestuur en plaatselijke samenleving. Dat stelt nu, maar zeker in de toekomst, hoge eisen aan gemeenten. Regio FoodValley richt zich niet op de sociale aspecten, maar focust op de economische motor van de voedselproductie. Met een sterke economie als drijvende kracht kan een deel van de sociale (en bezuinigings)opgaven komen te vervallen, echter: er blijven majeure maatschappelijke kwesties in relatie tot vergrijzing en sociale zekerheid die aandacht behoeven. Door de nieuwe taken van de gemeenten zullen zij meer dan ooit op verschillende borden spelen: regionaal de economische ontwikkelkracht met alle spin-off die dat heeft en lokaal de sociale vangnetfuncties. De commissie constateert dat de gemeenten in de Regio FoodValley op deze beide sporen - economisch en sociaal - alert moeten blijven.

PERMAR

Permar voerde de Wet Sociaal Werkvoorziening uit voor de gemeenten Ede, Barneveld, Renkum, Scherpenzeel en Wageningen. Per 1 januari 2018 zijn de activiteiten van Permar overgedragen aan de gemeenten. In oktober 2016 hebben de gemeenten het opheffingsbesluit genomen.

TERUGBLIK RONDE MARKINK

Op 8 augustus 2016 heeft gedeputeerde Jan Markink met het college en de gemeenteraad van Scherpenzeel gesproken. Na de gesprekken is er in juni 2017 een terugblik brief aan de regio gestuurd. In onze brief schreven we onder andere het volgende:

De strategische agenda en de uitvoeringsagenda van de Triple Helix en andere ontwikkelingen zoals de omgevingswet, stellen eisen aan de ambtelijke organisatie. Vooral voor kleine gemeenten, zoals Scherpenzeel, zien wij hier een opgave.

SUCCESSFACTOREN SAMENWERKING

In opdracht van de provincie heeft de Radboud Universiteit succesfactoren van regionale samenwerking in kaart gebracht. Het onderzoek laat zien dat vertrouwen, transparantie en communicatie noodzakelijk zijn voor een succesvolle samenwerking. Het is daarom belangrijk om te investeren in de onderlinge verhoudingen. Successen binnen de samenwerking op het ene terrein kunnen een grote boost geven aan en vertrouwen geven in de samenwerking op een ander domein. Maar als die ervaringen niet positief zijn, dan levert dit meteen een achterstand op in een andere samenwerking.

De hoofdvraag van het onderzoek is: *Welke factoren verklaren de mate waarin de (gemeenten binnen de) zeven regionale samenwerkingsverbanden in Gelderland effectief samenwerken op het terrein van de jeugdzorg en Wmo?*

De samenwerking in de FoodValley komt positief uit het onderzoek. Rond de Wmo betreft de samenwerking alleen informatie-uitwisseling. Rond jeugdzorg gaat het om inkoop en monitoring. Dit is een lichte vorm van samenwerking met de gemeente Ede als trekker en de gemeente Veenendaal is juridisch de gemeente die de zorg inkoop. De samenwerking tussen de verschillende gemeenten op dit domein wordt als effectief beoordeeld.

De urgentie van de regionale samenwerking op jeugdzorg wordt als groot tot zeer groot gezien. Dit geldt zowel voor het bereiken van gemeentelijke doelstellingen, het delen van kennis en ervaring, het benutten van schaalvoordelen als het verminderen van de eigen kwetsbaarheid.

Gemeenten hebben *gelijke verwachtingen* van de samenwerking op het terrein van de jeugdzorg: goede zorg, dichtbij de mensen.

Er is sprake van een vrij homogene *politieke samenstelling* en *cultuur* van de colleges en gemeenteraden. Op allerlei vlakken wordt constructief met elkaar samengewerkt. Successen op het ene domein geven een boost aan samenwerking op andere domeinen.

Er is sprake van vertrouwen: vertrouwen in de wil en capaciteit van andere gemeenten.

Hoewel er verschil is in omvang is tussen gemeenten ervaren de respondenten de verhoudingen als redelijk *gelijkwaardig*. Alle gemeenten dragen hun steentje bij. Elkaar iets gunnen staat voorop. De grootste gemeente Ede realiseert zich dat ook goed en is daarom niet voorzitter van alle commissies en er wordt daarom ook niet altijd bij de gemeente Ede vergaderd.

De betrokkenheid van de colleges van B&W en de gemeenteraden bij de regionale samenwerking

is volgens de respondenten goed geborgd (*transparantie*).

Onderzoeksrapport succesfactoren regionale samenwerking:

[https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/Bestuur-en-organisatie/170913 Onderzoek Samen werken aan effectieve regionale samenwerking.pdf](https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/Bestuur-en-organisatie/170913_Onderzoek_Samen_werken_aan_effectieve_regionale_samenwerking.pdf)

Hoofdstuk 3 Opgavegerichtheid

KRACHT VAN OOST

Het onderzoek De Kracht van Oost-Nederland geeft inzicht in de economische kracht van Oost-Nederland:

Met de campus van de Wageningen Universiteit (WUR) als uithangbord profileert de Food Valley zich als wereldspeler in de agrofood-industrie. Behalve de WUR heeft de regio ook hbo- en mbo-onderwijs met doorlopende leerlijnen food (KennisAs Ede-Wageningen). Daarnaast heeft Food Valley gespecialiseerde onderzoeksinstituten en zo'n 2600 bedrijven (exclusief retail) die actief zijn in food-gerelateerde bedrijvigheid. De regio richt zich op de hele keten oftewel 'van zaad tot karbonaad' en 'van grond tot mond'. Deze kennisbasis, kritische massa en ketenintegratie maken de regio tot een innovatief ecosysteem dat aantrekkelijk is voor multinationals en kennisinstituten. Zo hebben Unilever R&D en TNO Voeding in 2016 bekendgemaakt zich op de campus van de WUR te gaan vestigen, terwijl de WUR-incubator al vol zit voordat hij geopend wordt. Met haar fundamentele food-onderzoek streeft de WUR naar het oplossen van problemen op wereldschaal. Daarin slaagt ze ook: de universiteit is tot ver buiten ons land bekend, doet wereldwijd onderzoek en trekt talent van Berlijn tot Beijing. De WUR verbindt zich weliswaar aan Oost-Nederland, maar definieert lokaal als 'daar waar de gemeenschappen zijn', zoals Visserij in Yerseke en Glastuinbouw in Bleiswijk. In de Food Valley zelf werkt de WUR bijvoorbeeld samen met het ziekenhuis in Ede (Alliantie Voeding Gelderse Vallei) en een bioboer in Lunteren die rauwmelkse kazen produceert (Remeker Kaas).

Onderzoeksrapport De Kracht van Oost-Nederland:

https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/Nieuws%20en%20evenementen/170120_Kracht_van_Oost-Nederland_werkdocument.pdf

BEELD VANUIT ONZE OPGAVEN/PROGRAMMA'S

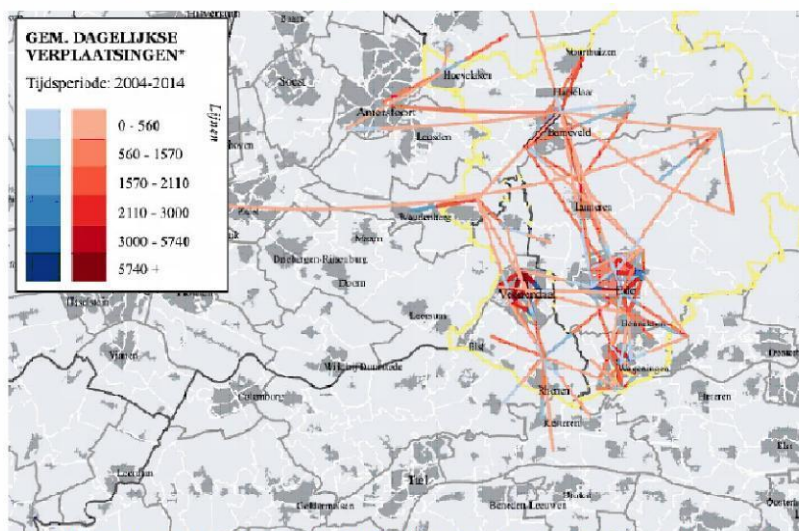
Scherpenzeel levert niet echt een strategische bijdrage in de gebiedsopgave. Algemeen herkend wordt dat de gemeente voor de strategische opgaven in die regio niet van belang is. Er is geen programma die problemen of juist positieve ervaringen heeft met Scherpenzeel.

NETWERKANALYSE TORDOIR

De provincie Gelderland heeft in het kader van Kracht van Oost de Gelderse netwerken en contacten tussen inwoners in bevolkingskernen en wijken in beeld laten brengen. Gemeenten kunnen hiermee zien hoe contacten tussen inwoners van dorpskernen en wijken lopen en kunnen het gesprek aangaan over de betekenis ervan. De FoodValley vormt een functionele regio, naast de Gelderse gemeenten Barneveld, Ede, Scherpenzeel en Wageningen omvat de regio ook de Utrechtse gemeenten Veenendaal, Rhenen en Renswoude. Scherpenzeel vormt samen met Renswoude en Woudenberg een lokaal cluster.

Figuur 7.3a   Dagelijkse bewegingen tussen kernen voor werkpencil, zakelijk verkeer en verzorging (PC4-gebieden, min. 200/dag). Provinciegrens-overschrijdende stromen niet weergegeven

copyright Tordoir/Poorthuis. Bron: CBS microdata MON-OVIN 2004-2014, bewerking Tordoir/Poorthuis